

Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerinin Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisi

The Effect Of University Students Gender Roles On Self-Esteem And Life Satisfaction

Dilan YAR^{1*}

Sinem ULAŞ²

Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ³

*Sorumlu yazar

Corresponding author

¹ Doktora Öğrencisi, Mersin Üniversitesi, Türkiye,
PhD Candidate, Mersin University, Turkey,
dilan.yar@hotmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-7371-511X>

² Psikolog, Sağlık Bakanlığı, Türkiye,
Psychologist, Ministry of Health, Turkey,
sinem.ulass@outlook.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-7444-5078>

³ Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Türkiye,
Prof. Dr., Mersin University, Turkey,
duyguulu@gmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-9202-8558>

Makale geliş tarihi / First received : 11.07.2022

Makale kabul tarihi / Accepted : 20.09.2022

Bilgilendirme / Acknowledgement:

Yazarlar aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadırlar:

- 1-Bu araştırmaya tüm yazarlar aynı oranda katkı sağlamıştır. Ancak araştırma ve yayın sürecinin tamamı sorumlu yazar tarafından yürütülmüştür.
- 2- Makalenin yazarları arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.
- 3- Araştırma verilerini toplamadan önce Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 20.11.2020 tarih ve 038 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır.
- 4- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Ölçeklerin araştırmada kullanılabilmesi için ölçekleri geliştiren ve uyarlayan kişilerden e-posta yoluyla izinleri alınmıştır.

This article was checked by *iThenticate*. Similarity Index 26%

Atıf bilgisi / Citation:

Yar, D., Ulaş, S., & Vefikuluçay Yılmaz, D. (2022). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rollerinin benlik saygısı ve yaşam doyumu üzerindeki etkisi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (13), 324-343.

ÖZ

Toplumsal cinsiyet, bir toplumda bir bireyin erkeksi (maskülen) veya kadınsı (feminen) kendi cinsiyetine uygun olarak rol, tutum ve davranışlar sergilemesini ifade eder. Bu araştırma üniversite öğrencilerinin cinsiyet rollerinin (erkeksi, kadınsı, androjen ve belirsiz) benlik saygısı ve yaşam doyumu üzerindeki etkisini belirlemek amacı ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 167 kadın, 171 erkek olmak üzere toplam 338 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, BEM Cinsiyet Rolü Envanteri, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılarak 31.12.2020-27.05.2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Elde edilen veriler; tanımlayıcı istatistikler, Ki-kare testi, bağımsız t testi, çok değişkenli varyans analizi (MANOVA), korelasyon ve regresyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve yaşam doyumlarının cinsiyet rollerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Benlik saygısı ve yaşam doyumu açısından androjen bireyler en yüksek ortalamaya sahipken belirsiz cinsiyet rolüne sahip kişilerin en düşük ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın daha geniş öğrenci grubunda yapılarak bölgesel ve kültürel farklılıkların cinsiyet rolleri, benlik saygısı ve yaşam doyumu üzerindeki olası etkilerinin ortaya çıkarılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler

Cinsiyet rolü, benlik saygısı, yaşam doyumu, üniversite öğrencileri.

ABSTRACT

Gender refers to an individual's masculine (masculine) or feminine (feminine) role, attitudes and behaviors in accordance with his or her gender in a society. This study was conducted as a descriptive to determine the effect of university students' gender roles (masculine, feminine, androgynous, and ambiguous) on self-esteem and life satisfaction. The sample of the study consisted of a total of 338 university students, 167 women, and 171 men. Research data were collected between 31.12.2020-27.05.2021 using the Personal Information Form which prepared by the researchers, BEM Gender Role Inventory, Rosenberg Self-Esteem Scale, and Life Satisfaction Scale. The data obtained; descriptive statistics were evaluated using the Chi-square test, independent t-test, and multivariate analysis of variance (MANOVA), correlation and regression. As a result of the analysis, it was found that the self-esteem and life satisfaction of university students showed significant differences according to gender roles. It was determined that androgynous individuals had the highest average in terms of self-esteem and life satisfaction, while individuals with ambiguous gender roles had the lowest average. It is recommended to conduct the study in a larger student group to reveal the possible effects of regional and cultural differences on gender roles, self-esteem, and life satisfaction.

Keywords

Gender role, self-esteem, life satisfaction, university students.

GİRİŞ

Bir toplumda kadın ve erkek olmaya uygun görülen tutum, davranış ve beklentilere toplumsal cinsiyet rolü denir (O' Sullivan vd., 2002). Erkeksi (maskülen) ve kadınsı (feminen) terimleri bir kişinin cinsiyetine uygun olarak o kişiden beklenen cinsiyet rol ve davranışlarıdır. Kadınlar için uygun görülen davranış ve roller kadınsı (feminen), erkekler için uygun görülen rol ve davranışlar için erkeksi (maskülen) terimleri kullanılmaktadır. Hem erkeksi hem kadınsı özellikleri bir arada gösteren bireyler için ise androjen terimi kullanılmaktadır. Ayrışmamış bireyler ise kendilerinde her iki ayrı özelliğin de bulunmadığını belirtmektedir (Archer, & Lloyd, 2002). Cinsiyet rolleri erkekler ve kadınlar için uygun davranışları şekillendiren kültürel olarak güçlendirilmiş kurallardır. Bu roller bireylerin nasıl davranması gerektiğine dair bir dizi reçete ve yasaktan oluşur. Cinsiyet rolleri başkalarıyla ilişki kurma biçimimizi, insanların bizden ne beklediğini ve bizim kendimizden ne beklediğimizi belirler. Toplumsal cinsiyet rolleri kendimiz hakkında hissettiklerimizi, duygusal tepkilerimizi ve dünyayı nasıl deneyimlediğimiz üzerinde etkilidir. Sosyal uygulamalarımız temelde cinsiyete dayalı olduğundan zihinsel sağlık ve duygusal tepkilerde erkekler ve kadınlar için farklılıklar görülmesi muhtemeldir (Rosenfield, & Smith, 2010).

Cinsiyet rollerinin ruh sağlığı üzerindeki etkisinde Bem (1977) androjenliğe özel bir vurgu yapmaktadır. Bem (1993) maskülenitenin araçsal yönelimle ilişkili, benmerkezci, bağımsızlık doğrultusunda hareket eden, kişisel amaçları gerçekleştirmeye odaklı bir yapı olduğunu belirtirken feminenitenin ifadesel yönelimle ilişkili, toplulukçu, diğerlerine odaklanmış bir yapı olduğunu belirtmektedir. Bem'e (1977) göre androjen bireyler duruma bağlı olarak maskülen yönlerini harekete geçirip talepkar olmakta veya feminen özelliklerini kullanıp daha ifade edici ve etkili olmaktadır. Durumlara göre esnek davranış tepkilerinde bulunmaları (Dean, & Tate, 2017) stresli koşullara daha çabuk uyum sağlamalarını, stresle daha iyi başetmelerini ve daha sağlıklı olmalarını sağlamaktadır. Androjenitede maskülenlik ve feminenlik birbirine karşı değildir aksine birbirini bütünlemektedir. Bu durum bireyin davranış ranjını genişleterek sosyal çevreye daha iyi adapte olmasını, daha esnek ve uyumlu olmasını sağlamaktadır (Bakhed, 2021).

Araştırmamızın ana değişkenlerinden olan benlik saygısı bireyin kendisine karşı olumlu ya da olumsuz tutumu olarak açıklanmaktadır (Rosenberg, 1965). Çocuklar çok erken yaşlarda sosyalleşir ve biyolojik cinsiyetleriyle tutarlı kişilik özelliklerini, ilgi alanlarını, tutumlarını ve becerilerini öğrenmeye ve geliştirmeye, cinsiyet rolleriyle uyumlu şemalar geliştirmeye teşvik edilir. Bu cinsiyet rol uyumu onların düşünme biçimlerini ve benlik saygılarını etkiler (Bem, 1981). Cinsiyet rolleri ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada Bem (1977), bireylerin benlik saygısı düzeylerini yüksekten düşüğe androjen, erkeksi, kadınsı ve belirsiz cinsiyet rolleri şeklinde sıralamıştır. Siyahi ergen kız çocukları ile yürütülen bir çalışmada erkeksi ve androjen özellikler gösteren kızların kadınsı ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip kızlara göre yüksek benlik saygısına sahip olduğu bulgulanmıştır (Buckley, & Carter, 2005). Kız ve erkek çocuklarla yürütülen bir çalışmada çocukların benlik saygılarının androjen özelliklerden olumlu etkilendiği görülmüştür (Li vd., 2022). Kadınlarla yürütülen bir çalışmada erkeksi kadınların kadınsı kadınlara göre yüksek benlik saygısına sahip olduğu belirlenmiştir (Kleinplatz vd., 1992). Yetişkinlerle yapılan bir çalışmada androjen bireylerin yüksek benlik saygısına sahip olduğu bulgulanmıştır (Vafaei vd., 2014). Ülkemizde ergenlerle yürütülen bir çalışmada, androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin kendilerine yönelik daha

daha olumlu bir benlik imajı sergiledikleri görülmüştür (Cenkseven, 2002). Ülkemizde kadınlarla yürütülen bir çalışmada androjen ve erkeksi cinsiyet rolüne sahip kadınların kadınsı ve belirsiz cinsiyet rollerine sahip kişilere göre daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu bulgulanmıştır (Erdem, 2019). Araştırmalar androjen bireylerin benlik saygılarının, yaşam doyumlarının, özgüvenlerinin, yaratıcılık ve öznel iyi oluşlarının yüksek olduğunu göstermektedir (Bunnet, 2020).

Araştırmamızın bir diğer değişkeni olan yaşam doyumunu yaşama karşı duygusal ve yansıtıcı tutumlarla ilgili, duygulanım eşliğinde geçmişin algılanmasını ve değerlendirmesini içeren öznel bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Kasprzak, 2010). Öznel iyi oluşun bilişsel bir bileşeni olan yaşam doyumunu mental sağlığın yordayıcılarından (Fergusson vd., 2015). Literatür incelendiğinde androjen ve erkeksi rol kimliğine sahip bireylerin kadınsı ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylere göre yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Gale-Ross vd., 2009; Matud vd., 2014; Won vd., 2016). Cinsiyet rollerinin benlik saygısı ve yaşam doyumunu üzerindeki etkisinin incelendiği bazı çalışmalarda maskülen ve androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin benlik saygısının ve yaşam doyumunun feminen ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylere kıyasla daha yüksek olduğu bulgulanmıştır (Rose, & Montemayor, 1994; Gale-Ross vd., 2009; Lo vd., 2019; Arcand vd., 2020).

Benlik saygısı ve yaşam doyumunun yanı sıra cinsiyet rollerinin ruh sağlığı ile ilişkisine yönelik çalışmalar mevcuttur. Androjen cinsiyet rolünün yaygın olduğu bir grupta yapılan çalışmada maskülenitenin kız ve erkek bireylerde sosyal anksiyeteye negatif yönlü ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Sosyal anksiyetin belirsiz cinsiyet rolüyle en yüksek ilişkili olduğu gözlenmiştir (Parlova, & Kholmogorava, 2017). Cinsiyet rolü ve depresyon arasındaki ilişkinin incelendiği, yaşlı bireylerle yürütülen bir çalışmada belirsiz cinsiyet rolüne sahip erkek ve kadın bireylerin daha çok depresyon semptomları gösterdiği, androjen bireylerde ise depresyon yaygınlığının en az olduğu belirlenmiştir (Mansdotter vd., 2009). 65 yaş ve üstü bireylerle yapılan bir başka çalışmada androjen bireylerin benlik saygısı ve iyi oluş düzeylerinin yüksek, depresif semptomlarının az olduğu bulgulanmıştır (Vafaei, 2016). Yapılan bir çalışmaya göre maskülen erkek öğrenciler androjen erkek öğrencilere göre daha fazla stres algılamaktadır (Jones vd., 2016). Feminen ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerin sağlıkları ile ilgili öz değerlendirme puanlarının daha düşük olduğu görülmüştür (Willerth vd., 2019). Feminitenin daha az sağlıklı olma ve stresle ilişkili olduğu bulgulanmıştır (Prakash vd., 2010). Ülkemizde üniversite öğrencileri ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin birçok çalışma yürütülmüştür. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının incelendiği çalışmalarda kadınların toplumsal cinsiyet algılarının erkeklerden yüksek olduğu görülmüştür (Alabaş vd., 2019; Bakır vd., 2019; Korkmaz, & Özbesler, 2022). Psikolojik danışman ve psikolog adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyetçiliğe ilişkin tutumlarının incelendiği bir çalışmada psikoloji bölümü öğrencilerinin düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik puanlarının daha düşük olduğu bulgulanmıştır (Koçyiğit, & Meşe, 2020). Sağlık hizmetleri öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada ilk ve acil yardım programında okuyan öğrencilerin toplumsal cinsiyete ilişkin eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları, eşitlikçi tutumları olan bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür (Palas-Karaca, & Çubukçu-Aksu, 2020). Tıp fakültesi öğrencilerinin cinsiyet rollerine ilişkin tutumların incelendiği bir çalışmada anneleri çalışan ve eğitim düzeyi yüksek ebeveynlere sahip öğrencilerin daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olduğu bulgulanmıştır (Sönmez vd., 2018).

Yapılan bir çalışmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının sınıf ve fakülte değişkenlerine göre değiştiği tespit edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin okudukları sınıf yükseldikçe daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu en eşitlikçi fakültenin iletişim fakültesi olduğu görülmüştür (Başçı, & Giray, 2016). Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladıkları çocuk yetiştirme stilleri ile cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada ebeveynlerini açıklayıcı/otoriter ve izin verici/şımartan olarak algılayan öğrencilerin androjen; izin verici/ihmalkar ve otoriter olarak algılayan öğrencilerin ise belirsiz cinsiyet rollerine sahip olduğu belirlenmiştir (Ulaş vd., 2021).

Ülkemizde üniversite öğrencileriyle yürütülen çalışmalar incelendiğinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların daha çok cinsiyet, sınıf, fakülte, bölüm (Koçyiğit, & Meşe, 2020) ve ebeveyn özellikleri (çocuk yetiştirme stili, ebeveynin eğitim ya da çalışma durumu) açısından incelendiği görülmüştür. Ruh sağlığının önemli bileşenlerinden olan benlik saygısı ve yaşam doyumunun cinsiyet rolleriyle olan ilişkiye yönelik çalışmaların yetersiz olduğu düşünülmektedir. Cinsiyet rollerinin zihinsel ve duygusal tepkilerimiz, deneyimlerimiz üzerindeki etkileri düşünüldüğünde benlik saygısı ve yaşam doyumunu üzerinde de anlamlı etkileri olacağı beklenmektedir. Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin cinsiyet rollerinin (erkeksi, kadınsı, androjen ve belirsiz) benlik saygıları ve yaşam doyumları üzerindeki etkisinin belirlenmesidir. Bu konuya ilişkin yapılmış başka çalışmalar olmakla birlikte Türkiye örneğinde yeni ve farklı bir grupta çalışma literatüre katkıda bulunmamıza olanak sağlayacaktır.

Araştırma Hipotezleri

H1. Cinsiyete göre benlik saygısı ortalamaları arasında fark vardır.

H2. Cinsiyete göre yaşam doyumunu ortalamaları arasında fark vardır.

H3. Cinsiyet rollerine (erkeksi,kadınsı,androjen ve belirsiz) göre benlik saygısı ortalamaları arasında fark vardır.

H4. Cinsiyet rollerine (erkeksi,kadınsı,androjen ve belirsiz) göre yaşam doyumunu ortalamaları arasında fark vardır.

H5. Benlik saygısı yaşam doyumunu yordamaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Örnekleme

Yapılan bu çalışma nicel ve tanımlayıcı bir araştırmadır.Araştırmada olasılıksız örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma toplam 338 öğrenci katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Karagöz (2020), Büyüköztürk (2012) ve Tavşancıl (2006) araştırmada örneklem büyüklüğünün analize uygun yeterlilikte olmasının temel kriterlerinden birinin madde sayısı ile belirlenmesi gerektiğini aktarmıştır. Buna göre örneklem büyüklüğünün araştırmada kullanılan ölçme araçlarındaki madde sayısının en az 5 katı olması gerekmektedir. Araştırmada 167 kadın ve 171 erkek olmak üzere toplam 338 kişiye ulaşılmış, ulaşılan katılımcı sayısı, yeterli örneklem büyüklüğüne ulaşıldığını göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, BEM Cinsiyet Rolü Envanteri, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen formda öğrencilerin yaşı, cinsiyeti gibi sosyo- demografik sorular yer almaktadır.

BEM Cinsiyet Rolü Envanteri

BEM Cinsiyet Rolü Envanteri, bireylerin cinsiyet rollerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir (Bem, 1974). Envanter kadınsılık (K), erkeksilik (E) ve sosyal beğenirlik olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Her alt ölçek 20 sıfattan oluşmakla birlikte asıl değerlendirme kadınsılık (K) ve erkeksilik (E) ölçeklerine göre yapılmaktadır. Katılımcılardan her bir sıfatın kendilerini ne derece tanımladığını yedi dereceli likert tipi bir ölçekle (1=Tamamen yanlış, 7=Tamamen doğru) değerlendirmeleri istenmektedir. Katılımcıların kadınsılık ve erkeksilik alt ölçeklerinden aldıkları puanların meyanlarına göre cinsiyet rolleri kadınsı, erkeksi, androjen ve belirsiz olmak üzere dört gruba ayrılmaktadır. Kadınsılık puanı kadınsılık meyanının altında kalan ve erkeksilik puanı erkeksilik meyanının üstünde olanlar erkeksi; kadınsılık puanı kadınsılık meyanının üstünde ve erkeksilik puanı erkeksilik meyanının altında olanlar kadınsı; kadınsılık ve erkeksilik puanları her iki meyanın üstünde olanlar androjen; altında olanlar belirsiz olarak sınıflandırılmaktadır (Dökmen, 1999). BEM Cinsiyet Rolü Envanteri ilk olarak Kavuncu (1987) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış olup ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği kadınsılık ölçeği için .75, erkeksilik ölçeği için .89 bulunmuştur. Dökmen (1999) tarafından yapılan çalışmada ise iç tutarlılık katsayısı kadınsılık alt ölçeği için .73, erkeksilik alt ölçeği için .75 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı kadınsılık ölçeği için .78, erkeksilik ölçeği için .84 bulunmuştur. Ölçeğin çalışmamızda kullanılabilmesi için gerekli izin alınmıştır.

Rosenberg Benlik Saygısı Alt Ölçeği

Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği 12 alt boyut ve 63 maddeden oluşmaktadır. Ölçek Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Bu çalışmada katılımcıların benlik saygısı düzeylerini belirlemek amacıyla 10 maddeden oluşan Benlik Saygısı Alt Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek maddeleri 4 tepki kategorisini (1=Çok yanlış, 4=Çok doğru) içermektedir. Ölçekten alınacak puanlar 10-40 arasında değişmektedir. Ters maddeler puanlandıktan sonra ölçekten alınacak yüksek puanlar yüksek benlik saygısını işaret etmektedir. Rosenberg (1965) ölçeğin alt boyutları için test tekrar test güvenilirlik katsayısını .82-.88; iç tutarlılık katsayısının .77-.88 arasında değiştiğini bulmuştur. Çuhadaroğlu (1986) ölçeğin alt boyutları için test tekrar test güvenilirlik katsayısı .48-.79 arasında hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise .76'dır. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .87 bulunmuştur. Ölçeğin çalışmamızda kullanılması için gerekli izin alınmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği

Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından yaşam doyumunu ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 5 maddeden oluşan 7 dereceli (1=Kesinlikle katılmıyorum, 7= Kesinlikle katılıyorum) Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek yaşam doyumuna işaret etmektedir. Diener ve arkadaşları (1985) ölçeğin güvenilirlik katsayısı .87 olarak bulmuşlardır. Ölçek Yetim (1993) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış olup ölçeğin güvenilirlik

katsayısı .86 bulunmuştur. Bu araştırmada da ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .86'dır. Ölçeğin araştırmamızda kullanılması için gerekli izin alınmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma verilerini toplamadan önce bir devlet üniversitesinin Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 20.11.2020 tarihli 038 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden online izin alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesi araştırmacılar tarafından SPSS 20.0 (Statistical Packet for Social Sciences for Windows) paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla çarpıklık, basıklık değerleri, histogram grafikleri ve z testi değerleri hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda yaşam doyumu ölçeğinin Skewness değeri -0,003, Kurtosis değeri -0,642 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte benlik saygısı ölçeğinin Skewness değeri -0,532, Kurtosis değeri -0,041 olarak hesaplanmıştır. Yaşam doyumu ve benlik saygısı değerleri z testi (Skewness/standart hata) sonuçları incelendiğinde ise $-1,96 < z < 1,96$ aralığında olduğu belirlenmiştir. Tüm bunlarla birlikte yaşam doyumu ve benlik saygısı ölçeğinin histogram grafikleri incelendiğinde genel olarak normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen veriler; tanımlayıcı istatistikler, ki kare testi, bağımsız t testi ve çok değişkenli varyans analizi (MANOVA), korelasyon ve regresyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler olarak yüzde, ortalama, standart sapma, minimumve maksimum değerler verilmiştir. Testlerin anlamlılık düzeyi için $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmamızda öğrencilerin yaş ortalamalarının 21.53 ± 1.66 ; %49.4'ünün kadın, % 50.6'sının erkek olduğu bulunmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet Rollerinin Dağılımı

Cinsiyet Rolü	Sayı	%
Erkeksi	68	20.1
Kadınsı	73	21.6
Androjen	106	31.4
Belirsiz	91	26.9

Araştırmamıza katılan öğrencilerin cinsiyet rollerinin dağılımı incelendiğinde; öğrencilerin %20.1'nin erkeksi, %21.6'sının kadınsı, %31.4'nün androjen ve %26.9'unun belirsiz cinsiyet rolüne sahip olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Cinsiyet Rollerinin Dağılımı

Cinsiyet Rolü	Kadın		Erkek		Ki Kare
	Sayı	%	Sayı	%	
Erkeksi	21	12.6	47	27.5	0.000
Kadınsı	55	32.9	18	10.5	
Androjen	54	32.3	52	30.4	
Belirsiz	37	22.2	54	31.6	

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre cinsiyet rollerinin dağılımını belirleyebilmek amacıyla ki kare analizi yapılmıştır. Yapılan analiz neticesinde tablo 2 incelendiğinde; kadınların %12.6'sının erkeksi, %32.9'unun kadınsı, %32.3'ünün androjen ve %22.2'sinin belirsiz cinsiyet rolüne sahip olduğu; erkeklerin ise %27.5'inin erkeksi, %10.5'inin kadınsı, %30.4'ünün androjen ve %31.6'sının belirsiz cinsiyet rolüne sahip olduğu görülmektedir. Araştırmada öğrencilerin cinsiyeti ile cinsiyet rolü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 3. Öğrencilerin Rosenberg Benlik Saygısı Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların Dağılımı

Rosenberg Benlik Saygısı Alt Ölçeği	Madde Sayısı	Min-Max Puan	$\bar{X}\pm SS$
	10	12.00-40.00	30.55±5.51

Araştırmamızda öğrencilerin Rosenberg Benlik Saygısı Alt Ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının "30.55±5.51" olduğu, Rosenberg Benlik Saygısı Alt Ölçeğinden aldıkları minimum puanın "12.00", maksimum puanın ise "40.00" olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Rosenberg Benlik Saygısı Alt Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

Cinsiyet	n	$\bar{X}\pm SS$	İstatistiksel Analiz
Kadın	167	31.14±5.50	$t=-1.962$
Erkek	171	29.97±5.48	$p=0.51$

$p>.05$

Araştırmamızda kadın ve erkek öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamalarının benzer olduğu ($K=31.14\pm 5.50$, $E=29.97\pm 5.48$) belirlenmiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri ile Rosenberg Benlik Saygısı Alt Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4).

Tablo 5. Öğrencilerin Yaşam Doyumu Ölçeğinden Aldıkları Puanların Dağılımı

Yaşam Doyumu Ölçeği	Madde Sayısı	Min-Max Puan	$\bar{X}\pm SS$
	5	5.00-35.00	20.14±7.55

Tablo 5 incelendiğinde; öğrencilerin Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının "20.14±7.55" olduğu, Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları minimum puanın "5", maksimum puanın ise "35" olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Yaşam Doyumu Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

Cinsiyet	n	$\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel Analiz
Kadın	167	21.13±7.75	t=2.395
Erkek	171	19.18±7.25	p=0.017

p<0.05

Araştırmamızda kadın öğrencilerin Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının (21.13±7.75), erkek öğrencilerden yüksek olduğu (19.18±7.25) belirlenmiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri Yaşam Doyumu Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p<0.05) (Tablo 6).

Tablo 7. Öğrencilerin Cinsiyet Rollerine Göre Rosenberg Benlik Saygısı Alt Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

Cinsiyet Roller	n	Rosenberg Benlik Saygısı Alt Ölçeği $\bar{X} \pm SS$	Yaşam Doyumu Ölçeği $\bar{X} \pm SS$
Erkeksi	68	30.35±5.80	20.94±6.89
Kadını	73	30.36±5.56	19.78±7.33
Androjen	106	31.85±4.68	22.32±8.00
Belirsiz	91	29.34±5.92	17.31±6.79
TOPLAM	338	30.55±5.51	20.14±7.55
İstatistiksel Analiz		F=3.579, p=0.014	F=7.945 p=0.000

Tablo7 incelendiğinde androjen cinsiyet rolüne sahip olan öğrencilerin Rosenberg Benlik Saygısı Alt Ölçeği puan ortalamalarının (31.85±4.68), belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan öğrencilerden (29.34±5.92) daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyet rollerine göre Rosenberg Benlik Saygısı Alt Ölçeği puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir (F=3.579, p=0.014). Araştırmada androjen cinsiyet rolüne sahip olan öğrencilerin Yaşam Doyumu Ölçeği puan ortalamalarının (22.32±8.00), belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan öğrencilerden (17.31±6.79) daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyet rollerine göre Yaşam Doyumu Ölçeği puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir (F=7.945, p=0.000).

Tablo 8. Yaşam Doyumu ve Benlik Saygısı ile Cinsiyet Rollerine Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları

	Erkeksi	Kadını	Androjen	Belirsiz
Yaşam Doyumu	.053	-.026	.195**	-.228**
Benlik Saygısı	-.019	-.018	.160**	-.134*

**p<0.05

Araştırmada yaşam doyumu ve benlik saygısı ile cinsiyet rolleri arasında ilişki olup olmadığı ile ilgili korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucunda yaşam doyumu ile erkeksi ($r=.053$; $p>0.05$) ve kadınsı ($r=-.026$; $p>0.05$) cinsiyet rolleri arasında ilişki olmadığı, androjen ($r=.195$; $p<0.05$) cinsiyet rolleri arasında pozitif, belirsiz ($r=-.228$; $p<0.05$) cinsiyet rolleri arasında ise negatif yönlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Yapılan korelasyon analizi sonucunda benlik saygısı ile erkeksi ($r=-.019$; $p>0.05$) ve kadınsı ($r=-.018$; $p>0.05$) cinsiyet rolleri arasında ilişki olmadığı, androjen ($r=.160$; $p<0.05$) cinsiyet rolleri arasında pozitif, belirsiz ($r=-.134$; $p<0.05$) cinsiyet rolleri arasında ise negatif yönlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 8).

Tablo 9. Benlik Saygısının Yaşam Doyumunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar	t	Sig.	r	R ²
	B	Std. hata	β				
	7.286	2.207		3.301	.001	0.307	0.094
Benlik saygısı	.421	.071	.307	5.922	.000		
F=35.065; p<0.001							

a. Bağımlı Değişken: Yaşam Doyumu

Araştırmada benlik saygısının yaşam doyumu üzerinde etkisinin olup olmadığı amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analizde regresyon modelinin anlamlı olduğu belirlenmiştir (F=35.065; $p<0.001$). Yapılan analizde benlik saygısı ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır ($r=0.307$; $p<0.001$). Bununla birlikte benlik saygısının yaşam doyumunu pozitif yönlü etkilediği belirlenmiştir ($t=5.922$; $p<0.001$). Buna göre yaşam doyumunun %9.4'ünün benlik saygısı ile açıklandığı ortaya çıkmıştır (Tablo 9).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin cinsiyet rollerinin benlik saygısı ve yaşam doyumu üzerindeki etkisinin belirlenmesidir. Araştırmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre cinsiyet rollerinin dağılımı incelenmiş olup cinsiyet değişkeninin benlik saygısı ve yaşam doyumu üzerinde anlamlı etkisi olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmamızda kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri dağılımı incelendiğinde; kadın üniversite öğrencilerinin büyük bölümünün kadınsı ve androjen, erkek üniversite öğrencilerinin ise belirsiz ve androjen cinsiyet rollerine sahip olduğu bulgulanmıştır. Araştırmamızda katılımcıların büyük bölümünün androjen cinsiyet rolüne sahip olduğu görülmüştür. Cinsiyet kalıpyargıları sosyal sınıfa yani eğitim, gelir ve mesleğe göre de değişmektedir (Dökmen, 2015). Cinsiyet kalıpyargılarının gücünü etkileyen birçok faktör vardır bu faktörlerden en etkililerinden biri öğrenim düzeyidir. Öğrenim düzeyi yüksek olan bireylerin cinsiyet rollerine ilişkin kalıpyargılarının daha az olduğu belirtilmektedir (Matlin, 1996). Toplumsal cinsiyetin getirdiği roller dinamiktir ve içeriği zamana ve yere göre değişebilmektedir. Yaşanan bu hızlı değişme uyum sağlamada eğitim büyük öneme sahiptir. Eğitim ile bireyler kişisel yetilerini geliştirmekte ve kalıplaşmış yargılarınca dayatılan herhangi bir sınırlama olmaksızın seçim yapmakta özgür olduğunu kavramaktadır (Çabuk-Kaya, 2013). Üniversite öğrencilerinin, toplumun genelinden daha çağdaş cinsiyet rollerini

benimsiyor olmaları beklenmektedir (Demirtaş-Madran, 2012). Ülkemizde üniversite öğrencileri ile yürütülen çalışmalarda öğrencilerin genel olarak eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha eşitlikçi değerlere sahip olduğu bulgulanmıştır (Daşlı, 2019; Karaçay-Yıkar vd., 2020; Kartal vd.,2020; Ertuğrul-Yaşar, & Zorluoğlu, 2021). Bu araştırmanın örneklemini üniversite öğrencileri oluşturmakta olup eşitlikçi roller benimsemeleri beklenen bir sonuçtur.

Cinsiyet ve benlik saygısı arasındaki ilişkiye yönelik ülkemizde üniversite öğrencileri ile yürütülen bazı çalışmalarda kadınların benlik saygısı erkeklerden yüksek bulunmuştur (Küçükosmanoğlu, 2013; Tekir vd., 2018 ;Sezen-Erhamza vd.,2021). Açıkgöz (2019) sağlık teknikerliği bölümü öğrencileri ile yürüttüğü bir çalışmada erkek öğrencilerin benlik saygısı kadın öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Bu çalışmada ise üniversite öğrencilerinin cinsiyeti ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgu ülkemizde yapılan birçok çalışma sonucu ile tutarlıdır (Kaçan-Softa vd., 2015; Aktaş, 2016;Kırılmaz, & Buket-Güler,2019; Sevim,& Artan, 2019; Güler, 2020; Eker,2021;Tuna, 2021; Kendir,2022). Araştırmamızda elde ettiğimiz bu bulgu benlik saygısı açısından biyolojik cinsiyete kıyasla toplumsal cinsiyet rollerinin daha önemli ve etkili olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, okudukları bölüm, ebeveynlerin öğrenim düzeyi gibi faktörlerinde benlik saygısı üzerinde biyolojik cinsiyete kıyasla daha fazla etkili olduğu düşünülmektedir.

Cinsiyet rollerinin benlik saygısı üzerindeki etkisinin incelendiği araştırmamızda benlik saygısı açısından androjenlerin en yüksek ortalamaya sahipken belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerin en düşük ortalamaya sahip olduğu bulgulanmıştır. Araştırma bulgularımızla benzer şekilde literatürde birçok çalışmada androjen bireylerin yüksek benlik saygısına sahip olduğu görülmüştür (Bem, 1977; Kleinplatz vd.,1992; Buckley, & Carter, 2005; Vafaei vd., 2014; Lo vd., 2019; Arcand, 2020; Bunnet, 2020; Li vd.,2022). Androjen ya da erkeksi cinsiyet rolüne dayanan benlik kavramı her iki cinsiyette de yüksek bir özsaygı ile ilişkilendirilmektedir (Gurnakova, & Kusa, 2004). Batı toplumlarında bağımsızlık ve rekabetçilik gibi geleneksel erkeksi niteliklere geleneksel kadınsı niteliklere oranla daha fazla değer verilmektedir (Rose, & Montemayor, 1994). Lundy ve Rosenberg (1987) yürüttükleri bir çalışmada maskülenite düzeyi feminite düzeyinden daha yüksek olan androjen bireylerin benlik saygısının daha yüksek olduğunu bulgulamışlardır. Bem'e (1977) göre benlik saygısı en yüksek olan bireyler sırasıyla androjen, erkeksi, kadınsı ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip olan bireylerdir. Bernstein (2016) yürüttüğü bir çalışmada pozitif cinsiyet rolüne sahip androjen öğrencilerin negatif cinsiyet rolüne sahip öğrencilere göre stres düzeylerinin daha düşük olduğunu, iyi oluş ve benlik saygısı düzeylerinin ise daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Androjen bireyleri sırasıyla maskülen ve feminen bireyler takip etmiştir. Androjen bireyler hem kadınların hem de erkeklerin sosyal olarak arzu edilen özelliklerini içeren bir özkimlik sergilerler (Echabe, 2010). Bem (1975)'in de belirttiği üzere androjen bireyler karşı cinsiyete ait davranışları sergilemede daha esnek davranabilmekte ve farklı ortamlara daha uyumlu davranış örüntüleri sergileyebilmektedir. Androjen bireyler cinsiyet rollerine ait sınırların kendilerini daha az kısıtlamasına izin veririler. Bu durum androjen bireylerin benlik saygısını ve ruh sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Androjen bireylerin aksine kadınsı kadınlar ya da erkeksi erkekler diğer cinsiyete uygun davranışlardan kaçınırlar ve bu tür faaliyetlerde bulunmaktan dolayı rahatsızlık duyarak olumsuz duygular ifade edebilirler (Bem, & Lenny, 1976).

Ülkemizde üniversite öğrencileri ile yürütülen, cinsiyet ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği bazı çalışmalarda yaşam doyumunun cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulgulanmıştır (Kermen vd., 2016; Yelpaze, & Yakar, 2019; Ergün, & Meriç, 2020). Araştırmamızda ise kadın üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun erkek üniversite öğrencilerinden yüksek olduğu görülmüştür. Literatürdeki bazı araştırmalar da (Recepoğlu, 2013; Gülcan vd., 2016; Erus vd.,2020; Akbıyık, 2020; Eker, & Taş, 2021) araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir. Araştırmamız üniversite öğrencileriyle yürütülmüştür. Seçilen örnekleme yer alan öğrencilerin üniversite eğitimi alıyor olması ve yaşı yaşam doyumu düzeyini etkiliyor olabilir. Ülkemizde kadınların eğitim imkanlarından faydalanması erkeklere kıyasla daha kısıtlıdır. Kadınların üniversite eğitiminden faydalanması toplum içerisinde daha iyi bir statü elde etmelerini sağlamak ve bu durum kadın öğrencilerin yaşam doyumlarını erkek öğrencilere göre daha olumlu bir yönde etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerin yaşam standartları, arkadaş desteği, okudukları bölümün tercih sırası, aile ile birlikte, ayrı evde ya da yurttan yaşama, üniversite okunulan şehir gibi etmenlerde yaşam doyumunu etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Cinsiyet rollerinin yaşam doyumu üzerindeki etkisinin incelendiği araştırmamızda androjen öğrencilerin yaşam doyumlarının en yüksek; belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerin yaşam doyumunun en düşük olduğu bulgulanmıştır. Bu sonuç maskülenite ve feminenin yaşam doyumunu birlikte etkilediği şeklinde yorumlanabilir. İki cinsiyet rolünden yüksek puan alan kadın ve erkek bireylerin yaşam doyumları da artmakta (Matud vd.,2014; Lo vd.,2019; Arcand,2020) feminiteye ait dışavurum özelliği yüksek olan erkek bireylerin bireysel sağlık puanlarının da yüksek olduğu görülmektedir (Matud vd., 2019). Androjen rol kimliğine sahip olmak yaşam doyumunu arttırdığı gibi bireyin yaşam amaçlarını gerçekleştirme olasılıklarına dair inanç düzeylerini de etkilemektedir (Matud, 2019).Bu bakımdan araştırma sonuçlarımız literatürle tutarlı olduğu görülmektedir.

Literatür incelendiğinde maskülenite düzeyi yüksek bireylerin yardım arama düzeyinin feminite düzeyi yüksek bireylere göre daha düşük olduğu (Chan, & Hayashi, 2010) androjen bireylerin daha çok yardım arama davranışında bulunduğu görülmektedir (McCarthy, & Holliday, 2004; Juvrud, & Rennels, 2016). Maskülen kimlikte daha çok güç, rekabet, başarı, kısıtlayıcı duygusallık vb. özellikler öne çıkmaktadır. Feminen kimlikte ise daha çok sevgi, şefkat, bakım verme, empati gibi özellikler görülmektedir (O'Neil vd., 1986). Maskülen bireylerin yardım arama konusunda daha isteksiz olmaları (Addis, 2008) sosyal destek almalarını ve psikolojik sorunlarını çözmelerini zorlaştırdığından maskülenite düzeyi yüksek bireylerin yaşam doyumlarının daha düşük olması anlaşılır bir durumdur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Cinsiyet rollerinin benlik saygısı ve yaşam doyumu üzerindeki etkisini incelediğimiz araştırmamızda cinsiyet rollerinin benlik saygısı ve yaşam doyumu üzerinde etkisi olduğu, katılımcıların büyük çoğunluğunun androjen bireylerden oluştuğu, androjen bireylerin yaşam doyumu ve benlik saygısı düzeyinin daha yüksek olduğu, belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerin benlik saygısı ve yaşam doyumu düzeylerinin androjen, maskülen ve feminen bireylerden daha düşük olduğu, kadın katılımcıların yaşam doyumunun erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu, benlik saygısı düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Araştırmamızda kadın üniversite öğrencilerinin erkek öğrencilere göre daha az geleneksel cinsiyet rollerini benimsediği görülmüştür. Kadın ve erkek üniversite öğrencileri arasındaki fark göz önüne alınarak toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik derslerin fakülte fark etmeksizin bütün öğrencilere zorunlu ya da seçmeli ders olarak okutulmasının, üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitimlerin sayısının artırılması ve verilen eğitimlerin etkililiğine ilişkin nicel ve nitel araştırmaların yapılmasının uygun olacağı önerilmektedir.

Araştırmamız Mersin ili sınırları içerisinde Mersin Üniversitesi öğrencileriyle yürütülmüştür. Araştırmanın farklı bir ilde, farklı bir öğrenci, yaş ve sosyo-ekonomik grupla yürütülmesi, arkadaş grupları, sosyo-kültürel faktörler, sosyal deneyimler, içinde bulunulan grubun özellikleri gibi doğup büyüdüğü çevre ve kültürün cinsiyet rol gelişiminde olası etkilerinin göz önünde bulundurulması konuya geniş bir perspektiften bakılmasını sağlayacaktır. Ayrıca katılımcıların ebeveynlerinden algıladıkları çocuk yetiştirme stilleri, ebeveynlerinin sahip olduğu cinsiyet rolleri, akademik başarı düzeyleri, stresle başa çıkmada kullandıkları stratejiler, çevrelerinden algıladıkları sosyal destek, yardım arama davranışında bulunup bulunmamaları, iyimserlik ve sosyal uyum düzeyleri gibi değişkenlerin yaşam doyumu ile benlik saygısı düzeylerini etkileyebileceği ve sahip oldukları cinsiyet rollerini benimsemelerine neden olmuş olabileceği düşünülmektedir. Sözü edilen bu değişkenlerin cinsiyet rolleri, benlik saygısı ve yaşam doyumu ile ilişkisi incelenmemiştir. Araştırmacılar bahsedilen değişkenlerin cinsiyet rolleri, yaşam doyumu ve benlik saygısıyla olan ilişkisini göz önünde bulundurarak literatüre katkıda bulunabilirler.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, A. (2019).Sağlık teknikerliği öğrencilerinin benlik saygısı düzeyi ve ilişkili etmenler. *Celal Bayar Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 258-264. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.598593>
- Addis, M.E.(2008). Gender and depression in men.*Clinical Psychology Silence and Practice*, 15(3), 153-168. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2850.2008.00125.x>
- Akbiyık, M. (2020). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 51(51), 280-301. <https://doi.org/10.15285/maruaebd.620972>
- Aktaş, U. (2016).*Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri ile atılganlık düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Karamaoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman.
- Alabaş, R., Akyüz,H.İ., & Kamer, S.T. (2019). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(44), 429-448. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/49680/594230>

- Arcand,M., Juster,R.P., Lupien,S.J. & Marin,M.F. (2020). Gender roles in relation to symptoms of anxiety and depression among students and workers. *Anxiety, Stress, & Coping*, 33(6), 661-674. <https://doi.org/10.1080/10615806.2020.1774560>
- Archer, J., & Lloyd, B. (2002). *Sex and gender*. Cambridge University Press.
- Bakhet, S.M.A. (2021). Responding to: Coping with stress among androgynous, and sextyped persons. *Open Access Library Journal*, 08, 1-10. <https://doi.org/10.4236/oalib.1107734>
- Bakır, N., Irmak –Vural, P. & Demir, C.(2019). Üniversite öğrencilerinin cinsel eğitime yönelik tutumları ve toplumsal cinsiyet algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(5), 119-128. <https://doi.org/10.31461/ybpd.548926>
- Bem, S.L., & Lenny, E.(1976). Sex typing and the avoidance of cross-sex behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 33(1), 48-54.<https://doi.org/10.1037/h0078640>
- Bem, S.L. (1975). Sex role adaptability: One consequence of psychological androgyny. *Journal of Personality and Social Psychology*, 31(4), 634 643. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/h0077098>
- Bem, S.L. (1993). *The lenses of gender: Transforming the debate of sexual inequality*. Yale University Press.
- Bem, S.L.(1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42, 155-162. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/h0036215>
- Bem, S.L.(1977). On the utility of alternative procedures for assessing psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 45, 196-205. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-006X.45.2.196>
- Bem,S.L.(1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review*, 88(4), 354-364.<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-295X.88.4.354>
- Bernstein, C. (2016). The implications of sex role identity and psychological capital for organisations: A South African study. *SA Journal of Industrial Psychology*, 42(1),1-12. <http://dx.doi.org/10.4102/sajip.v42i1.1311>
- Buckley, T., & Carter, R.T.(2005). Black adolescent girls: do gender role and racial identity: Impact their self-esteem? *Sex Roles*,53 (9), 647-661.<http://dx.doi.org/10.1007/s11199-005-7731-6>
- Bunnet, E.R. (2020). The wiley encyclopedia of personality and individual differences .B.J. Carducci, C.S. Nave, A.Di Fabio, D.H. Saklofske and C. Stough (Ed.) In *Androgyny, expression of* (pp.25-31). Wiley Blackwell.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Cenkseven, F. (2002). Ergenlerin cinsiyet ve cinsiyet rollerinin benlik imajına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 27, 28-35. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5149>
- Chan, R.K.H., & Hayashi, K. (2010). Gender roles and help-seeking behaviour. *Journal of Social Work*, 10(3), 243-262. <https://doi.org/10.1177/1468017310369274>
- Çabuk-Kaya, N.(2013). Türkiye`de toplumsal cinsiyet eşitliği ve eğitim kızların eğitimi. meb.gov.tr/files/img/toplum_cinsiyet_ve_egitim.pdf
- Çuhadaroğlu, O. (1985). *Adolesanlarda benlik saygısı*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Daşlı,Y.(2019). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların belirlenmesi üzerine bir alan araştırması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 364-385. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyuefd/issue/50700/660821>.
- Dean Lee, M. & Tate, C. (2017). Extending the legacy of Sandra Bem: Psychological androgyny as a touch stone conceptual advance for the study of gender in psychological science. *Sex Roles*, 76(11), 643-654. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11199-016-0713-z>
- Demirtaş-Madran, H.A.(2012). Cinsiyet,cinsiyet rolü yönelimi ve düşünme ihtiyacı. *Türk Psikoloji Yazıları*, 15(29), 1-10. <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/132665/>
- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., & Griffin, S.(1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assesment*, 49, 71-75. https://psycnet.apa.org/doi/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Dökmen, Z.Y. (1999). Bem cinsiyet rolü envanteri kadınsılık ve erkeksilik ölçekleri Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Kriz Dergisi*, 7(1), 27-40. https://doi.org/10.1501/Kriz_0000000139
- Dökmen, Z.Y. (2015). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar*.Remzi Kitabevi.
- Echabe, A.E.(2010). Role identities versus social identities: masculinity, femininity, instrumentality and communality. *Asian Journal of Social Psychology*, 13, 30-43. <https://doi.org/10.1111/j.1467-839X.2010.01298.x>
- Eker, E. (2021). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlığın sosyal kaygı, sosyal beceri ve öz-saygı (benlik saygısı) açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Eker, H. & Taş, İ. (2021). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunun yordayıcısı olarak kişilerarası yeterlik . *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2) , 534-544. <https://doi.org/10.21666/muefd.837514>
- Erdem, M. (2019). *Yetişkin kadın bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri ile benlik saygısının ilişki doyumunu üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi, İstanbul.

- Ergün, G. & Meriç, M. (2020). Üniversite öğrencilerinin internet kullanımı ile mutluluk ve yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(2), 233-240. <https://doi.org/10.17049/ataunihem.524124>
- Erus, S., Zeren, Ş.G., Amanvermez, Y., & Buyruk-Genç, A. (2020). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları, pozitif ve negatif duyguları: İstanbul'da bir devlet üniversitesinde profil çalışması. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 10(2), 563-595. http://kalemacademy.com/Cms_Data/Contents/KalemAcademyDB/Folders/SayiMakaleleri/~contents/Z8SJXFMEUMBXGPXX/10-23863kalem-2020-167.pdf
- Ertuğrul-Yaşar, Z., & Zorluoğlu, E. (2021). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 1-17. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/etused/issue/57750/795100>
- Fergusson, D.M., McLeod, G.F.H, Horwood, L.J., Swain, N.R., Chapple, S. & Poulton, R. (2015). Life satisfaction and mental health problems (18 to 35 years). *Psychological Medicine*, 45(11), 2427-2436. <https://doi.org/10.1017/s0033291715000422>
- Gale-Ross, R., Baird, A., & Towson, S. (2009). Gender role, life satisfaction, and wellnes: Androgyny in a southwestern Ontario sample. *Canadian Journal of Aging*, 28(12), 135-146. <http://dx.doi.org/10.1017/S0714980809090187>
- Gurnakova, J., & Kusa, D. (2004). Gender self-concept in personal theories of reality. *Studia Psychologica*, 46(1), 49-64. https://www.researchgate.net/publication/289574874_Gender_self-concept_in_personal_theories_of_reality
- Gülcan, A. & Nedim-Bal, P. (2014). Genç yetişkinlerde iyimserliğin mutluluk ve yaşam doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 41-52. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aji/issue/1538/18847>
- Güler, A. (2020). Benlik saygısı ve yaşam memnuniyeti ilişkisi: Ağrı Çeçen Üniversitesi öğrencileri örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 37(2), 321-329. <https://doi.org/10.32600/huefd.687279>
- Jones, K., Mendenhall, S., & Myers, C.A. (2016). The effects of sex and gender role identity on perceived stress and coping among traditional and nontraditional students. *J Am Coll Health*, 64(3), 205-13. <https://doi.org/10.1080/07448481.2015.1117462>
- Juvrud, J., & Rennels, J.L. (2016). I don't need help: Gender differences in how gender stereotypes predict help-seeking. *Sex Roles*, 76, 27-39. <http://dx.doi.org/10.1007/s11199-016-0653-7>
- Kaçan-Softa, H., Ulaş-Karaahmetoğlu, G., Demirci, U., Kılınc, E., Kandemir, A., & Durak, B. (2015). Üniversite son sınıf öğrencilerinin benlik saygısı, yalnızlık düzeyleri ve etkileyen

- faktörlerin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 227-243. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumussagbil/issue/23828/253853>
- Karaçay-Yıkar, S., Doğan, S.D., Aydıngülü, N., Arslan, S., & Nazik, E. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi: Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi örneği. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 104-113. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.704397>
- Karagöz, Y. (2020). *SPSS amos meta uygulamaları istatistiksel analizler*. Nobel Yayıncılık.
- Kartal, A., Korkmaz-Aslan, G., Taşdemir-Yiğitoğlu, G., Turan, T., & Akan, G. (2020). Sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve etkileyen faktörler. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi*, 28(3), 372-83.
- Kasprzak, E. (2010). Perceived social support and life-satisfaction. *Polish Psychological Bulletin*, 41(4), 144-154. <https://psycnet.apa.org/doi/10.2478/v10059-010-0019-x>
- Kavuncu, N.A. (1987). *Bem cinsiyet rolü envanterinin Türk toplumuna uyarlama çalışmaları*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Kendir, F.N. (2022). *Üniversite öğrencilerinde travmatik yaşam olaylarının araştırılması ve travmatik yaşam olayları saptananlarda travmatik yaşantının benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık ile ilişkisinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Kermen, U., İlçin-Tosun, N., & Doğan, U. (2016). Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun yordayıcısı olarak sosyal kaygı. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 20-29. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ekvad/issue/25921/273151>
- Kırılmaz, H., & Güler, P. B. (2019). Benlik saygısı ve organ bağıışı tutumu ilişkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *İnsan ve İnsan*, 6(20), 239-262. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.515104>
- Kleinplatz, P., McCarrey, M. & Kateb, C. (1992). The impact of gender-role identity on women's self-esteem, lifestyle satisfaction and conflict. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 24(3), 333-347. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/h0078725>
- Koçyiğit, M., & Meşe, G.(2020). Ruh sağlığı çalışanı adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğe ilişkin tutumları. *Ege Eğitim Dergisi*, 21(1), 1-18. <https://doi.org/10.12984/egeefd.630339>
- Korkmaz, K., & Özbesler, C.(2022). Sosyal hizmet öğrencilerinin farklılıklara saygı düzeyleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33, 867-887. <https://doi.org/10.33417/tsh.994401>
- Küçükosmanoğlu, H.O. (2013). Müzik öğretmeni adaylarının bazı sosyo demografik değişkenlere göre benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 1(2), 70-82. <https://doi.org/10.7816/sed-01-02-05>

- Li, Y., Zuo, M., Peng, Y., Zhang, J., Chen, Y., Tao, Y., Ye, B., & Zhang, J.(2022). Gender differences influence gender equality awareness, self-esteem, and subjective well-being among school-age children in China. *Frontiers in Psychology*, 12, 671785. [10.3389/fpsyg.2021.671785](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.671785)
- Lo, I.P.Y., Kim, Y.K., Small, E., & Chan, C.H.Y. (2019). The gendered self of Chinese lesbians: Self –esteem as a mediator between gender roles and depression. *Arch Sex Behav*, 48(5), 1543-1554. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-1402-0>
- Lundy, A., & Rosenberg, J.A.(1987). Androgyny, masculinity, and self –esteem. *Social Behaviour and Personality*, 15(1), 91-96.<https://doi.org/10.2224/sbp.1987.15.1.91>
- Mansdotter, A., Lundin, A., Falkstedt, D., & Hemmingsson, T. (2009). The association between masculinity rank and mortality patterns: A prospective study based on the Swedish 1969 conscript cohort. *J Epidemiol Community Health*, 63(5), 408-13. <https://doi.org/10.1136/jech.2008.082628>
- Matlin, M.W.(1996). *The psychology of women*. Harcourt Brace College Publishers.
- Matud, M.P. (2019). Masculine/instrumental and feminine/expressive traits and health, well-being, and psychological distress in Spanish men. *American Journal of Men`s Health*, 13(1), 1-11. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/1557988319832749>
- Matud, M.P., Bethencourt, J.M., & Ibanez, I. (2014). Relevance of gender roles in life satisfaction in adult people. *Personality and Individual Differences*, 70, 206-211.<https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.paid.2014.06.046>
- Matud, M.P., Conception-Garcia, M., & Fortes, D. (2019). Relevance of gender and social support in self-rated health and life satisfaction in elderly Spanish people. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(15), 2725. <https://doi.org/10.3390%2Fijerph16152725>
- Matud, M. P., López-Curbelo, M., & Fortes, D. (2019). Gender and psychological well-being. *International journal of environmental research and public health*, 16(19), 3531. <https://doi.org/10.3390/ijerph16193531>
- McCarthy, J., & Holliday, E.L. (2004). Help-seeking and counselling within a traditional male gender role: an examination from a multicultural perspective. *Journal of Counseling & Development*, 82(1), 25-30.<https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2004.tb00282.x>
- O'Neil, J. M., Helms, B., Gable, R., David, L., & Wrightsman, L. (1986). Gender role conflict scale: College men's fear of femininity. *Sex Roles*, 74, 335-350. https://www.academia.edu/56909612/Gender_role_conflict_scale_College_mens_fear_of_femininity
- O`Sullivan, L.F., Graber, J.& Brooks-Gunn, J.(2002).Adolescent gender development. J. Worell (Ed.) In *Encyclopedia of women and gender* (pp. 55-68). Academic Press.

- Palas-Karaca, P., & Çubukçu-Aksu, S.(2020). Sağlık hizmetleri öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 4(7), 91-100. <https://doi.org/10.31461/ybpd.732189>
- Parlova, T.S., & Kholmogorova, A.B. (2017). Psychological factors of social anxiety in Russian adolescents. *Psychology in Russia: State of the Art*, 10(2),179-191. <http://dx.doi.org/10.11621/pir.2017.0212>
- Prakash, J., Kotwal, A.S., Ryali, V., Srivastava, K., Bhat, P.S., & Shashikumar, R. (2010). Does androgyny have psychoprotective attributes? A cross-sectional community-based study. *Industrial Psychiatry Journal*, 19(2), 119-124. <https://doi.org/10.4103%2F0972-6748.90343>
- Recepoğlu, E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 311-326. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/297-published.pdf>
- Rose, A.J., & Montemayor, R. (1994). The relationship between gender role orientation and perceived self-competency in male and female adolescents. *Sex Roles*, 31, 579-595. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/BF01544281>
- Rosenberg, M.(1965). *Society and the adolescent: Self-image*. Princeton University Press.
- Rosenfield, S., & Smith, D. (2010). Gender and mental health: Do men and women have different amounts or types of problems? T. L. Scheid, & T. N. Brown(Ed.). In *A handbook for the study of mental health: Social contexts, theories, and systems* (pp. 256–267). Cambridge University Press.
- Sevim, K., & Artan, T. (2019). The relationship between self-esteem and stigma tendencies in university students . *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35, 143-156. <https://doi.org/10.30794/pausbed.447166>
- Sezen-Erhamza, T., İlhan-Koçak, E., & Turgut, R. (2021). Dış hekimliği fakültesi öğrencilerindeki ortodontik tedavi ihtiyacının benlik saygısı ve psikososyal duruma etkisi. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 23(2), 211-219. <https://doi.org/10.24938/kutfd.882138>
- Sönmez, Y., Kısaoğlu, N.B., & Dönmez, K.O. (2018). Bir tıp fakültesinin birinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve ilişkili faktörler. *Smyrna Tıp Dergisi*, 3, 14-21. https://www.smymatipdergisi.com/dosyalar_upload/belgeler/Toplumsal%20cinsiyet1541327292.pdf
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayın Dağıtım.

- Tekir, Ö., Yaşar, Ö., Çevik, C., Dikoğlu, M., & Kaymak-Özsezer, G. (2018).Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin depresyon ve benlik saygısı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 15-21. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duzcesbed/issue/34701/346725>
- Torun, S., Arslan, S., Nazik, E., Akbaş, M., & Yalçın-Öner, S. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 34, 399-404.<http://dx.doi.org/10.7197/1305-0028.1279>
- Tuna, H. (2021). Fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinin benlik saygıları ile etkinlik katılımları ve memnuniyetleri arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*,11(3), 437-443.<https://dergipark.org.tr/tr/pub/higheredusci/issue/67698/879130>
- Ulaş, S., Yar, D., & Vefikuluçay-Yılmaz, D. (2021). Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladıkları çocuk yetiştirme stilleri ile cinsiyet rolleri arasındaki ilişki. *The Journal of Social Sciences*, 55, 665-681. <https://doi.org/10.29228/SOBIDER.52835>
- Vafaei, A., Alvarado, B., Tomas, C., Muro, C., Martinez, B., & Zunzunegui, M.V. (2014). The validity of the 12-item Bem Sex Role Inventory in older Spanish population: An examination of the androgyny model. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 59(2), 257-263.<https://doi.org/10.1016/j.archger.2014.05.012>
- Vafaei, A., Ahmed, T., Freire, A. D. N. F., Zunzunegui, M. V., & Guerra, R. O. (2016). Depression, sex and gender roles in older adult populations: *The International Mobility in Aging Study (IMIAS)*. *PloS one*, 11(1),1-15. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0146867>
- Willerth, M., Ahmed, T., Philips, S.P., Perez-Zepede, M.U., Zuzunegui, M.U., & Auais, M. (2020). The relationship between gender roles and self-rated health: A perspective from an international study. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 87, <https://doi.org/10.1016/j.archger.2019.103994>
- Wong, Y. J., Ringo Ho, M., Wang, S., & Fisher, A. R. (2016). Subjective masculine norms among university students in Singapore: A mixed-methods study. *Psychology of Men and Masculinity*, 17, 30-41.<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0039025>
- Yelpaze, İ., & Yakar, L. (2019). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu ve bilişsel esnekliklerinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(54),913-935.<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/48897/623292>
- Yetim, Ü.(2002). *Toplumdan bireye mutluluk resimleri*. Bağlam Yayınları.
- Yıldız, M. (2016). Üniversite öğrencilerinde duygusal zeka yaşam doyumu ve depresyonun cinsiyet ve sınıf seviyelerine göre etkileri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(6),451-474.<https://dergipark.org.tr/tr/pub/opus/issue/26855/266152>